

Mahaki kili ko e sikēipi

Scabies

Faito'o 'a koe mo ho Fāmilí

Ko e ngaahi ngāue'anga tokoni fakafaito'o kihe mo'ui lelei 'ae kakai' kau ai moe ngaahi Fale Talavai (ma'u'anga faito'o) 'oku nau 'oatu 'a e fale'i fakau'aki mo e mahaki kili' 'oku ma'ama'a moe kilimi ma'ae longa'i fānau' mo honau ngaahi famili'.

Founga hono faka'aonga'i/pani 'a e kilimi pe lōseni ki he sikēipi'

- Faito'o 'a e kakai kotoa pē 'i he falé 'i he taimi tatau ki mu'a pea nau mohe', neongo pē 'oku 'ikai ke nau veli pe vaku.
- Vali/Pani (ngaue'aki) 'a e kilimi pe lōseni (lotion) permethrin ki ho kili kotoa. Kapau 'oku 'ikai lava ke ma'u ha taha/tokoni ke pani 'a e kilimí ki ho'o tu'á, talanoa ki ho'o tokotaha tokangaekina 'o e mo'uí fekau'aki mo ha ngaahi founga faito'o kehe.
- Faka'aonga'i e kilimi pe lōseni faka-fe'unga ke 'ufi'ufi/ma'u kakato ho kilí. Fakapapau'i 'oku fe'unga 'a e kilimí pe lōsení ki he kakai kotoa pē 'i he falé, pea 'i ai mo e toenga faito'o ke ngaue'aki hili ha 'aho 'e 7.
 - Ki ha tokotaha lahi (adult): 'Oku fiema'u ha fo'i hina 'e taha pe ua kapau 'oku sino lahi ange.
 - Fānau ta'u 5-12: Vaeua'i hina ki he fo'i hina 'e taha.
 - Fānau ta'u 2-5: Kuata 'o e fo'i hina'.
 - Ki ha fānau si'isi'i ange he ta'u 2: Si'i ange 'i he kuata 'o e fo'i hina e taha.

Ki mu'a pea ke mōhe - 'Aho 1

- Vali/Pani 'a e kilimí pe lōsení ki ho kili kotoa, pea faka'ehi'ehi me i ho'o fo'imatá, ihú mo ho ngutú.
- Kamata mei ho mata, nge'esi 'ulú, telingá mo e kia, pea hoko atu ki ho'o fatafatá, nimá mo va'é, kau ai 'a e fa'ifine, pito, la'i va'e, ngaahi lohulohu'i va'é mo e nge'esi va'é.
- Fekumi/Kole tokoni ke pani 'a e ngaahi feitu'u faingata'a ke a'u ki ai hangē ko ho tu'á.
- Fufulu ho nimá, pea pani 'a e kilimí pe lōsení ki he kili 'o e feitu'u tapu (genital skin) mo e vaha'a molū, toe fufulu ho nimá, pea toe pani 'a e kilimí ki ho nimá, vaha'a 'o e lohulohu'i nimá mo lalo 'i he nge'esi nimá. Toe pani pē kapau 'e toe fufulu ho nimá 'i he lolotonga 'a e po'ulí.
- Tuku ke nofo 'a e kilimí pe lōsení 'i he po'ulí kotoa 'i he houa 'e 8 ki he 12.

I he 'aho hokó

- Fufulu/Kaukau ke mole 'a e kilimí pe lōsení. Tui ha vala ma'a na'e 'ikai ke tui 'i he 'aho 'e 4 kuohilí.
- Faito'o pe fakama'a 'a e ngaahi valá mo e ngaahi me'a 'i falé na'e faka'aonga'i 'i he 'aho 'e 4 kuohilí.
- Vakai ki he tafa'aki 'e tahá - Kilina pe fakama'a e ngaahi naunau fale ke ta'ofi 'a e toe foki mai 'a e veli kutu/pala (scabies).

Hili ha 'aho 'e 7

- Toe fai 'a e faito'ó tatau pē hangē koe 'aho 1 ke tamate'i 'a e ngaahi fua fo'ou pea fakapapau'i 'oku 'ikai toe foki mai 'a e sikēipí (scabies).
- Toe faito'o pē 'a e ngaahi valá mo e ngaahi me'a 'i falé.

Hili ha 'aho 'e 10 ki he 14

- Vakai'i 'a e mēmipa kotoa pē 'o e fāmilí pe 'oku 'i ai ha ngaahi feitu'u fo'ou 'oku veli, pe 'asi ha fepulopulasi/kulokula e kili (rash).
- Kapau 'oku hā/asi mai ha ngaahi feitu'u fo'ou, kumi fale'i mei ho'o tokotaha tokangaekina 'o e mo'uí/kiliniki.

Fakamatala kehe

Kapau 'oku 'ikai lava ke ke pani/vali/ngaue'aki 'a e kilimí pe lōsení 'o hangē ko hono fakamatala'i atu, talanoa ki ho'o tokotaha tokangaekina 'o e mo'uí fekau'aki mo ha ngaahi founa faito'o kehe hangē ko e folo fo'i'akau. Ki ha toe fakamatala lahi ange, 'a'ahi/'autonu ki he uepisaiti: healthnz.govt.nz/scabies

Faito'o pea fakama'a 'a e ngaahi me'a 'i falé ke ta'ofi 'a e toe foki mai 'a e sikēipí

'E lava ke mo'ui 'a e ngaahi kutu sikēipi (scabies mites) mo 'enau ngaahi fuá mei he sino 'o e tangatá 'i ha ngaahi 'aho lahi. Hili 'a e faito'o taki taha, fakama'a 'a e ngaahi valá, ngaahi me'a mohenga mo e ngaahi nauau 'i falé ke ta'ofi 'a e toe foki mai 'a e sikēipí.

'Aho 1:

Faito'o 'a e tokotaha kotoa pē 'i 'api. Pani/Vali 'a e kilimí pe lōsení ki ho'o kili kotoa pē pea tuku ai ki he 'aho e taha.

Kapau 'oku ke ma'u ha ngaahi fo'i'akau (tablets), muimui ki he ngaahi fakahinohino 'a ho'o tokotaha tokangaekina 'o e mo'uí.

Vakai ki he tafa'aki 'e tahá - Faito'o 'a koe mo ho fāmilí.

'I he 'aho hokó:

Hili ho'o faito'o pē 'o'ou, fakama'a pea faito'o 'a e ngaahi tupenu kafu, tangai pilo, ngaahi 'ufi'ufi mohenga, tauveli, tauveli ki he mata (facecloths), ngaahi me'ava'inga (soft toys), mo e ngaahi vala na'e faka'aonga'i 'i he 'aho 'e 4 kuohilí.

Filí ha taha 'o e ngaahi founga ko 'ení ke tāmata'i 'a e ngaahi kutu sikēipí (scabies mites) mo 'enau ngaahi fuá:

Fo 'aki e vai vela 'oku lahi ange 'i he 50°C 'i he miniti 'e 10 pe lahi ange.

Fa'o 'a e ngaahi naunau 'i he mīsini faka-momoa (dryer) tukuhake ki he vela taha (HOT) 'i he miniti 'e 10 pe lahi ange

Tuku 'i he aisi poloka 'i he houa 'e 5 pe lahi ange ('e lava pē ke tuku 'i he po'ulí ki he 'aho e taha).

Sila'i 'i ha kato palasitiki 'i he 'aho 'e 4.

'Aho 2 ki he 5:

Fakama'a 'a e kāpeti, ngaahi me'a nofo'anga molū (soft furnishings), mo e ngaahi sea 'i he kā (ki he kakai lalahi mo e fānaú).

Fakama'a (ngaue'aki) 'aki 'a e vekiume (vacuum) 'i he 'aho kotoa pē 'i he 'aho 'e 4.

Ngaahi sea 'i he kā

Fufulu/Fo 'aki ha vai vela 'a e ngaahi me'a 'ufi'ufi 'oku lava ke to'o/fetongi.

Fakama'a 'aki 'a e vekiume (vacuum) pe uaipa (wipes) 'a e ngaahi fofonga me'a hange koe tepile mo e kopate.

'E lava ke sila'i 'a e ngaahi sea kā 'a e fānaú 'i ha kato palasitiki 'i he 'aho 'e 4.

'Aho 8 ki he 10

Hili ho'o faito'o 'o'ou hono ua 'i he 'Aho 7, toe fai 'a e faito'o tatau 'o e ngaahi valá mo e ngaahi me'a 'i falé 'o tatau pē mo e founa na'e fai kimu'á.

Fakamatala kehe

Ki ha toe fakamatala lahi ange, 'a'ahi/'autonu ki he uepisaiti: healthnz.govt.nz/scabies